

VASÁRNAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

Kiadja: Az Erdélyi Ref. Egyházkerület „Egyházi Értekezlete“.

FELELŐS SZERKESZTŐ
TÓTHFALUSI JÓZSEF,
ref. lelkész Maros-Vásárhely.

Megjelenik minden vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre 5 K — fill. Negyed évre 1 K 25 f.
Fél évre 2 K 50 fill. Egy szám ára 6 fill.

TARSSZERKESZTŐK
PAAL GUSZTÁV,
ref. koll. tanár Maros-Vásárhely.
S. SZABÓ JÓZSEF,
ref. koll. vallástanár Debrecen.

„Az ígéret beteljesedett.“

Mikor Jézus tudtukra adta tanítványainak, hogy már csak kevés ideig marad közöttük e földön, mert el megy helyet készíteni számukra, hogy a hol ő lesz, a tanítványok is ott legyenek Ő vele: az elválás gondolata nagy teherként nehezedett a lelkekre, szomorúság fogta el a tanítványok szívét . . .

Am de a Mester nem hagyta megvigasztalás nélkül a búsongó tanítványokat, megígérte, hogy elküldi hozzájuk a szent lelket, hogy elűzze lelkökről a bánat fellegét . . .

S íme „az ígéret teljesedett, Szentlélek Isten küldetett a búsongó tanítványokra, kik várva e kegyelmet, tudtak mindenféle nyelvet s elszéledtek tartományokra.“ . . .

E esedés esemény emlékére szenteli a keresztyénség a Pünköst ünnepet, mikor a lelkesültség lángja magasra lobog fel s a hála és esdeklés szava egybeölelkezik, midőn megzendül az ajkakon az ének: „Jövel Szentlélek Ur Isten! töltsd bé sziveinket épen mennyei szent ajándékkal, szivbéli szent buzgósággal.“ . . .

Mintha hallaná lelkem a „sebes szélnek zendülését“ s látnám „a kettős tüzes nyelveket“ alá szállani mennyből az apostolokra . . .

S midőn az egyszerű tanítványok „beszélnek különböző nyelveket, melyeket szólni a Szentlélek ad vala nekik“, önkénytelenül bámulat ragadja meg lelkemet az isteni kegyelem eme nagyságának jelenségén . . .

De nemcsak az első Pünköst napján nyilatkozott meg a Szentlélek hathatós ereje, ma is munkálkodik a szivekben s minden jónak, nemesnek diadala e hathatós erő befolyására vezethető vissza . . .

Ha az erkölcsi egyensúly ingadozni kezd a lélek belsejében s gonosz indulat vesz uralmat a tiszta erkölcs felett, a Szentlélek láthatatlanul munkálkodik ereje állítja meg a bűn útján a magáról megfélelkezni hajlandót, hogy miként sötét felhők tova tűntével szebben ragyog, az árnytól megtisztult, fénylő napsugár, az erény teljes diadala bontakozzék ki a vétek sötét éjszakájából . . .

Midőn a szülőknek sirhalmára hullatja bánat könnyeit az árva, keserűségének mély gyötrelmeitől a Szentléleknek mindig munkás ereje vezeti el az erőtlent a megvigasztalódás kies révpartjára . . .

Ha félreértés következtében szakadozni kezd a hitvesek szívében a szeretet egybekötő kapcsa, a viszálykodás tomboló szelét elcsendesíti a Szentlélek mindenható ereje s helyre

áll ismét az elszállni készült nyugalom, béke . . .

A mások javáért, boldogságáért lelkesülten küzdő, midőn tapasztalja, hogy a méltán remélt hála-virág helyett tövis koronát nyújt feléje a könnyelmű hálátlanság, a Szentlélek adja meg a kárpótlást s kölesönöz erőt a további önzetlen küzdelemhez . . .

Ki éjszakát s napot egybevéve kitartó szorgalommal fáradozik azon, hogy az ismeretek rejtett kincseit kutassa s forgalomba hozza, nehéz küzdelmének támasszát a Szentlélek adja, hogy a gyakori sikertelenség az újabb küzdelemtől vissza ne riassza . . .

Egyesek s nemzetek életében a Szentlélek üdvös munkálkodása kétségtelen; a hasznos intézmények egész sorozata a Szentlélek erejének megnyilvánulása . . .

Az ember élete nem egyszer lesz olyan, mint száradni kezdő faág, melyen zöld lomb alig fakad; vagy kietlen pusztá, hol hűs forrás nincsen, mely az égető szomjan enyhítsen; gyakran telve a szív fájdalommal, bánattal s a szemekben könnycsepp rezeg . . . De enyhületet találnak mindazok, ha hallgatnak a biztató szóra: „Nem hagylak titeket árván, elküldöm hozzátok az Atyának lelkét!” S mikor teljesedik az ígélet, felemeli a csüggedni kezdő lelkeket az áldott isteni szeretet . . .

Ugyanazért: „E Pünköst ünnepében dicsérjük Istent szívvel, ki szentlelkét szívünkbe osztogatja bőséggel.” . . .

Buzgóságtól telt szívünk kegyes indulatja ültesse ajkainkra eme főhászt: „Áldott Szentlélek reánk szállj!” . . .

Igy ünnepeljük meg „a Pünköstnek jeles napját.” . . .

Dombi Lajos.

Pünköstben.

*Istennek lelke! szállj le mireánk,
Mert lélekben mi oly gyöngék vagyunk:
Felettünk mindig a test uralog —
És annak javáért munkálkodunk . . .
Pedig a test ugyan nem használ semmit,
A lélek volna az, mi elveszt! . . .*

*Istennek lelke! szállj le mireánk,
És ten lelkedből adj lelket nekünk:
Az istenért, jóért, nemesért
Több, több sikerrel csak így küzdhetünk:
Másként a sülyedő időknak árja
Elsodor mindent, ami szent és drága! . . .*

*Istennek lelke! szállj le mireánk,
Zúgó dőrejben jelentsd meg magad —
És ruházz fel minket is szent erővel,
Miként egkkor az apostolokat:
Hogy munkáljunk mi is országodon —
Mely még mindig a távolban vagyon! . . .*

*Istennek lelke! szállíts reánk is
Első pünkösti tüzes nyelvreket:
Hogy hirdethessük bátran, lelkesen
Embert boldogító igéidet:
A szeretetet és az igazságot,
Csak ezek menthetik meg a világot! . . .*

Dénes József.

Olcsó énekeskönyvet!

Régen volt, de igaz volt. Néhai jó Sztáray Mihály uram nyakába vette Tolna-Baranyát s énekével meghódította e vidéket a reformációnak.

Ma is sokra becsüjünk a szép éneket Szegény magyar nemzetünk sok édes bús nótája bizony meghatja az idegen sziveket is Rokonszenvet ébreszteni, jóakarókat szerezni: föl is használjuk dalárdáink utján nemes eszköznek.

S hát még a templomi énekek mély zsolozsmája, a mint fölbúg hiveink ajkán, hol a siralmas bánatnak csendes komolyságával, hol az öröme, hájának gyermeki hódolatával eltelve

Gyönyörűséges imádság ez, melyben részt vehet a gyülekezet minden egyes tagja. Ha mi azt hirdetjük, hogy protestáns istentiszteletünk a hitek részvételével és cselekvő közreműködésével tartható: ugy ezt egyedül és kizárólag csakis az éneklésnél valósíthatjuk meg.

De mit is beszélék. Hisz régi igazság mindez. Elevenen él mindannyiunk tudatában az apostol mondanisa: Szenved e valaki ti köztetek? Imádkozzék! Öröme vagyon e valakinek? Énekléssel dicsérje az Istent. (Jak. 5. 13) Igen, — de ha nem tud énekelni, mert nincs miből, honnan?!

Ismét fölsóhajtani szívem mélyéből is képes vagyok; de hangot, harmonikus, zenei hangot adni s azt megfelelő szövegben megcsendíteni: csak lángeszű zenei költőknek adatott. No, meg ha a gyülekezetben vagyunk — ha tudnánk sem lehetünk mind külön egy-egy költő, mert akkor a hányan annyifelé énekelünk és szétfutunk.

Ime az énekeskönyvek óriási jelentősége.

Református anyaszentegyházunk már a kezdet kezdetén nyújtott hiveinek ilyen könyveket. Hadd ihlesse, termékenyítse a sziveket, hadd törje föl a lelkek kemény ugarát a predikáció, az evangélium mennyei magva számára is!

De az idő halad s az egyszer megkészített munka helyben áll, marad.

Igy maradott el a mindinkább fejlődő izléstől és mondjuk meg: a kül és belcsintől, szépségtől a mi öreg, becsületes énekeskönyvünk is.

Már a 70-es évek kerületi gyűlései foglalkoztak e kérdéssel, a megújítással s a zsinat is megtette a kezdeményező lépéseket, azonban óriási kárunkra, nem kis szégyenünkre még ma is 30—40 év múltán csak tanulmányozzuk ez ügyet s a bizottságok fullasztó kamráiban nyög, sir s várja a boldogító napfényt a magyar ref. egyház énekes könyve.

Ki a hibás? Szent Dávid király lelke kiszáradt-e a mi modern lelkünkben; a Babyloni vizek fűzfáira aggatták-e a költők az ő hegedűket; Isten trónusának éneklő Muzsája nem csókozte homlokot; vagy talán a miudeneket minden áron lebirálni szerető, öntetszelgés hű ambíciója kerített inkább hatalmába? Nem tudom.

Elég az, hogy templomaink nagy része olyan néma temető, letarolt mező sivatag képét tárja mi elé, hol nem szendül a fű s nem illatozik a lelkekből fel törő fájdalom es öröm keresztyéni megnyugvásának, isteni örvendezésének kedves, színes virága.

Igy volt nálam is.

Kutattam okát: nem volt énekes könyv. Megújítás alatt állván, Stein uraság raktáron nem tartotta s ha tán lett volna is, nem mertem szegény hiveimnek nagyon ajánlani megvételre, mert ki lévén rá mondva a halálos ítélet mikor az új énekes könyv betoppan, könnyen szemrehányást kapok az én atyámfiaitól s ráadásul most már nem veszik meg — s nem is tudják az újat.

A száz célra lefoglalt és nagy jövedelmű falusi multságokból még csak vettem volna néhányat, ha kapok, de mi az a 10—20 drb., mikor legalább is 100—200 példány kellene.

Megjön a próba-énekes könyv. A vélemények erre-arra gombolyognak felőle, senki sem tudja mi hogy lesz. Nosza, be a nyomdába s 500 drb. 1 ives kivonatos füzetkét nyomatok 25 koronáért. Nagy örömmel kapkodják szét a hivek s a benne levő 72 éneket ma csak úgy vágja mindenik. Hangos a templom. Énekel öreg és ifju, pedig külön kántori oktatás nem igen volt.

És ma már itt van az erdélyi megújított énekes könyv is. Helyes. Örvendünk ennek is. Habár nem végleges, csak olyan kisegítő. Mindjárt az ára érdekelt. Egy korona tíz fillér. Miért ily rettenetes drága? Stein ur jóvoltából. No meg a kerület elnézéséből. Ki kell mondjam, mi szívemet régen nyomja. Egyházunk nem helyesen cselekedett, mikor egy ily, igazán közkinccset talán néhány száz korona jutalékért odaad egy úzérnek s azt rászabadítja 935.000 egyháztagra. Eredj, szedd be tőlük úgy a hogy tudod. Számítást tettem. Nyomdatól ajánlatot kértem s kitünt, hogy a 17 ives magában foglaló új énekes könyvet teljesen a jelen alakjában 70 (hetven) fillérért nyugodtan ki lehetne adni, ami azonban még csupán 10.000 példánynál van számítva. Stein ur azonban hiszem, hogy nem 10—20000 példányt nyomtatott, hanem jóval többet. 435000 lélekszám mellett bátran lehet számítani (20%) 70—80 000 példányra s a tisztességes polgári hasznót, a tőkebefektetést, a raktáron tartást, esetleg néhány ezernek pár évig való megmaradását is mind figyelembe véve 50—60 fillérért nyújthatnánk hiveinknek az énekes könyvet teljesen bekötve. Hátha még tekintetbe vesszük azt, hogy a kottázás a gyakorlati életben felesleges valami lévén, ki is hagyhatnók (ez tesz 2^{1/2} ives), a verssorokat folyó nyomtatás válthatná föl, ami szintén 1/2 iv megtakarítást jelent. Határozottan kimondhatjuk, hogy 40 (negyven) fillérért a mai teljes énekanyagot, imákkal együtt, bekötve adhatnánk.

Mily óriási lökést adna e lépés elnémult, elsilányult énekügyünknek.

Miért kell egy úzérnek kezébe adni e szent

dolgot. Bizony úgy tesz a kerület, mint a büszke oroszán, mikor nem hatalmas viadalban keresi fel és teríti le zsákmányát, a maga táplálására, hanem morzsalékok után kullog és vonszolja fáradt vagy talán kényelmes tagjait.

Nem! Ez méltatlan mi hozzánk. Ha tudtunk annak idején tőzsdespekulánsok lenni s ezt illőnek tartottuk magunkhoz, úgy százszor illőbb nyomdásznak lenni, hisz a 16., 17. század reformátorai is azok voltak. Ugy halljuk ujabban meg is elégték Stein ur műveleteit és most László debreceni céggel szövetezik a kerület. Jó, csak 40—50 fillérről drágább kiadás esetén a mi szegény és mondjuk ki kultúrátlan falusi népünkre számítani nem igen lehet, különösen tömeges vásárlásra még csak gondolni sem. Már pedig 20—30—50 énekes könyv lehet jó, ha már több nincs, de hogy templomaink ismét az egeket ostromló sziveknek, lelkeknek szárnyat adó hatalmas éneklés színhelyei legyenek, ide föltétlenül szükséges, hogy legalább minden két ülőhelyre egy énekes könyv kerüljön.

Vegye kezébe e dolgot maga a kerület. Házilag. Kész árban kinyomatná s minden egyházközségnek a lélekszám 20%-a szerint megfelelő mennyiséget küldene, kirovásban 1—2 év alatt beszedve annak árait.

E könyvek aztán a templomban állanak, még a padhoz is lehet rögzíteni, iskolásokra, magán vásárlásra szintén számítva néhány felesleges példányt. Tudom, hogy a lelkészek és énekvezérek szívesen, ezer örömmel indulnának el: mulatság, gyűjtés rendezésére, hogy az egyházközségre eső járulék minden különös megterhelés nélkül kiteremtessék s az annyi keserű órát szerzett templomi énekügy egy csapásra orvosoltassék.

Egyéb hasznos és haszontalan nyomtatványokat is oly gyönyörűen tudnak a mi nyakunkba varrni, hát ez legalább alapos gyógyítás volna egy régóta égő, sajtó sebre.

Hiveink is személyileg mentesítve lennének a vásárlástól, mi is a nógatással járó, kétes eredményű vesződségtől; templomainkban pedig ismét fölcsendül az atyák régi buzgó éneke, ami közös, nagy érdeke az anyaszentegyháznak.

Mindig bámulattal tapasztaltam a katolikus

atyafiak kiválóan buzgó éneklését s midőn ennek magyarázata után fürkésztem, nem kisebb csodálkozással kellett hallanom azt a roppant olcsó árt, melyen a hivek énekeskönyveket szerezhetnek be. Kétségkívül ez egyik fő oka a római templomok szép hangú éneklésének

Igaz, ők sokkal nagyobb számban vannak s az egész országra kiterjedőleg nyomtatják az ő Szent István stb. társulataik a könyveket. E körülmény azonban bennünket is arra indítson, hogy ne a különlegességekben utazzunk, hanem mennél szélesebb körre kiterjedhető s így egyetemes énekeskönyvet készítsünk, melylyel 20 évenként elárasztva az országot, a következő 20 évi kiadásra már részint elfogyván, részint elrongyolódván, a könyvet lehehetne mindig frissíteni dallamban, szövegben, kül- és belalakban egyaránt.

Addig is az erdélyi kerület a mai Stein-féle kiadásból rendezzen olcsó, avagy legalább is iskolai kiadást. Tankönyveink 20—50 fillér árúak, lévén borzasztó kínlás az énekvezérek munkája, mivel nem lehet az emberekkel megértetni: miért ez oly drága s annálkevésbé sikerült rájuk diktálni.

Leghelyesebb volna azonban, olyan olcsó kiadást nyomtatni s küldözni szét az egyházközségeknek, melylyel aztán hosszú időre rendezve volna a dolog jó volna, ha a kerület e célra az elavult agentákat odafordítaná. Ma már amugy is nem Bécsben kell az udvarnál agent tartani, hanem szerteszét minden gyülekezetben, mely ébren tartsa a református öntudatot és keresztyéni buzgóságot. E feladatot pedig százszor jobban megoldják az ujkori agensek: az énekeskönyvek, hisz bekopognak nemcsak a házak, de a hivek ajtain is. A többi részt pedig tessék kiróni az egyházakra. Nekem pl. van 1100 hivem s így kellene (20 százalék) 220 énekeskönyv, ami bőven elég is volna; fizetés esnék kb. 100 korona, amit vigan fizetnénk, ha kell azonnal.

Ezek nyomták lelkemet már régóta s bátorságot Vásárhelyi Lőrinc bátyámmal a nunyadi hegyekből idehangzott kiáltás adott, a mire Bod Péter falujából, a székely hegyek aljából küldöm ez atyafiságos visszhangot.

Vajha szívükre vennék azok, kiket illet s

dolgot. Bizony úgy tesz a kerület, mint a büszke oroszán, mikor nem hatalmas viadalban keresi fel és teríti le zsákmányát, a maga táplálására, hanem morzsalékok után kullog és vonszolja fáradt vagy talán kényelmes tagjait.

Nem! Ez méltatlan mi hozzánk. Ha tudunk annak idején tőzsdespekulánsok lenni s ezt illőnek tartottuk magunkhoz, úgy százszor illőbb nyomdásznak lenni, hisz a 16., 17. század reformátorai is azok voltak. Ugy halljuk újabban meg is elégették Stein ur műveleteit és most László debreceni céggel szövetkezik a kerület. Jó, csak 40—50 fillérenél drágább kiadás esetén a mi szegény és mondjuk ki kultúrátlan falusi népünkre számítani nem igen lehet, különösen tömeges vásárlásra még csak gondolni sem. Már pedig 20—30—50 énekes könyv lehet jó, ha már több nincs, de hogy templomaink ismét az eget ostromló sziveknek, lelkeknek szárnyat adó hatalmas éneklés színhelyei legyenek, ide föltétlenül szükséges, hogy legalább minden két ülőhelyre egy énekes könyv kerüljön.

Vegye kezébe e dolgot maga a kerület. Házilag. Kész árban kinyomatná s minden egyházközségnek a lélekszám 20%-a szerint megfelelő mennyiséget küldene, kirovásban 1—2 év alatt beszedve annak árait.

E könyvek aztán a templomban állanak, még a padhoz is lehet rögzíteni, iskolásokra, magán vásárlásra szintén számítva néhány felesleges példányt. Tudom, hogy a lelkészek és énekvezérek szívesen, ezer örömmel indulnának el: mulatság, gyűjtés rendezésére, hopy az egyházközségre eső járulék minden különös megterhelés nélkül kiteremtessék s az annyi keserű órát szerzett templomi énekügy egy csapásra orvosoltassék.

Egyéb hasznos és haszontalan nyomtatványokat is oly gyönyörűen tudnak a mi nyakunkba varrni, hát ez legalább alapos gyógyítás volna egy régóta égő, sajgó sebre.

Hiveink is személyileg mentesítve lennének a vásárlást l, mi is a nógatással járó, kétes eredményű vesződségtől; templomainkban pedig ismét fölcsendül az atyák régi buzgó éneke, ami közös, nagy érdeke az anyaszentegyháznak.

Mindig bámulattal tapasztaltam a katolikus

atyafiak kiválóan buzgó éneklését s midőn ennek magyarázata után fürkésztem, nem kisebb csodálkozással kellett hallanom azt a roppant olcsó árt, melyen a hivek énekeskönyveket szerezhetnek be. Kétségkívül ez egyik fő oka a római templomok szép hangu éneklésének

Igaz, ők sokkal nagyobb számban vannak s az egész országra kiterjedőleg nyomatják az ő Szent István stb. társulataik a könyveket. E körülmény azonban bennünket is arra indíton, hogy ne a különlegességekben utazzunk, hanem mennél szélesebb körre kiterjedhető s így egyetemes énekeskönyvet készítsünk, melylyel 20 évenként elárasztva az országot, a következő 20 évi kiadásra már részint elfogyván, részint elrongyolódván, a könyvet lehehetne mindig frissíteni dallamban, szövegben, kül- és belalakban egyaránt.

Addig is az erdélyi kerület a mai Stein-féle kiadásból rendezzen olcsó, avagy legalább is iskolai kiadást. Tankönyveink 20—50 fillér árnak, lévén borzasztó kínlás az énekvezérek munkája, mivel nem lehet az emberekkel megértetni: miért ez oly drága s annálkevésbé sikerült rájuk diktálni.

Leghelyesebb volna azonban, olyan olcsó kiadást nyomatni s küldözni szét az egyházközségeknek, melylyel aztán hosszú időre rendezve volna a dolog jó volna, ha a kerület e célra az elavult agentákat odafordítaná. Ma már amugy is nem Bécsben kell az udvarnál agent tartani, hanem szerteszét minden gyülekezetben, mely ébren tartsa a református öntudatot és keresztyéni buzgóságot. E feladatot pedig százszor jobban megoldják ez ujkorú agensek: az énekeskönyvek, hisz bekopognak nemcsak a házak, de a hivek ajtain is. A többi részt pedig tessék kiróni az egyházakra. Nekem pl. van 1100 hivem s így kellene (20 százalék) 220 énekeskönyv, ami bőven elég is volna; fizetés esnék kb. 100 korona, amit vigan fizetnénk, ha kell azonnal.

Ezek nyomták lelkeket már régóta s bátorságot Vásárhelyi Lőrinc bátyámmal a nunyadi hegyekből idehangzott kiáltás adott, a mire Bod Péter falujából, a székely hegyek aljából küldöm ez atyafiságos visszhangot.

Vajha szívükre vennék azok, kiket illet s

kellő utánszámítással adnának igazán olcsó kiadást, hálára kötelezve maguk iránt úgy a híveket, mint a pásztorokat *

(F - Csernáton.)

Megyaszi Mihály.

Néhány szó a biblia olvasásáról.

Monod Adolf után.

Mielőtt, mint fordító, a fenti cím alatt elmondandók közléséhez kezdenék, pár sorban meg kell emlékezni azoknak a szerzőjéről, Monod Adolfról, a nagyhirű párisi prédikátorról. Mert nem lényegtelen az, hogy ki és mily körülmények között nyilatkozik.

Monod Adolfot egyháza 1856 április 6-án vesztette el két évi betegsége után. Azonban csak az 1855-ik év szeptember havában ismerte meg önmaga és családja az ő betegségének teljes komolyságát. Ez időtől kezdve Isten akaratán való esendes megnyugvással és békében készülgetett az elköltözésre, ha csakugyan ez volna Isten akarata. Ilyen körülmények közt egyébként is hittel teljes lelke még inkább szükségét érezte az ő Urához való közelségnek. Midőn egyik barátja és szolgatársa úgy nyilatkozott előtte az urvaországáról, mint „igen elhanyagolt és nagyon erőteljes kegyelmi eszközről és tanácsolta neki, hogy bőségesen éljen vele“, ő önként beleegyezett e tanácsba. Min en vasárnap összegyűltek köréje 1855. ősztől kezdve családtagjai, jóbarátai, a különböző, mint a református, lutheránus, independens, wesleyánus egyházak pásztorai, mintegy 30—40 személy; de természetesen a beteg kényelme szempontjából nem mind egyszerre, hanem különböző vasárnapokra tervszerűleg beosztva. Énekeltek, imádkoztak, bibliát olvastak és urvaországát osztottak. Mikor ennek vége volt, Monod vette át a szót. Buzdító szavakat intézett környezetéhez. Egyszerűen, bizalmasan. Gyakran nem mint prédikátor, hanem mint egy szenvedő és elköltözéshez közel álló testvér, ki testvéreinek oly tanácsokat osztogat, melyek életének legértékesebb tapasztalatai. De azért beszéd közben néha-néha visszatért régi csengő hangja, beszédeinek élénk és váratlan fordulata, a gyors és elragadó kiejtés; mert hogy hrilgatói iránt milyen mély keresztyén szeretet lakozott szívében és hogy beszédeiben mennyi nyugodt derültség, gyakran mennyi erő és átható ékesszólás nyilvánult, azt csak azok tudják, a kik egészségének utolsó éveiben őt hallották.

Kezdetben szombaton jegyzeteket diktált az elmondandókhöz. De erről lemondott, mert ez nagyon terhes volt rá nézve. Ugyanis ne feledjük, hogy betegsége állandóan kinozta és fokozatosan növekedett. Ketség nélkül csodálták hozzátartozói is, hogy éjjel és nappal égető fájdalmainak dacára minden vasárnap el tudott tűrni egy órai összejövetelt ágya körül és még hozzá gyakran 5—6 levélnyi beszédet gondolt ki és mondott el. De ezt mind ő akarta. Végso pillanatáig öröm volt neki az Úrnak szolgálni. Ha kinjai

¹ Monod Adolfot több mint hat hónapig minden éjjel fiatal embereknek egy kis csoportja virrasztotta, majdnem mind orvostanhallgatók, kiknek önfeláldozása és szerető gondjai megnyihitették számára az álmatlanságnak és szenvedéseknek kosszu óráit.

* E tárgyhoz a magunk részéről is hozzászólunk. Szerk.

egy pillanatra szüntenek, e szabad percek meglopá, hogy az elmondandókra készüljessen. Bizonyára fájdalmas erőfeszítésbe került a gondolatok összegyűjtése, csoportosítása és hozzá még a gondolatokat kifejezésre juttató szavak rögtönzése, gyakran éppen akkor, mikor fájdalma legégetőbb volt. Erőfeszítéseit mindig visszahatás követte.

Igazi apostoli buzgóság, minden fájdalmat legyőző erő lakozott benne. Nagy hite erőt adott neki. „Sokat szenvedek“, így szólt egy vasárnap este, „de ennek így kell lennie vasárnapról hétfőre virradó éjjel; ez oly áldozat, melyet önként hozok Istennek“. Egy imájában: „Ha mi den héten megszerzem a te Igéd hirdetésének kiváltságát, legyen meg a te akaratod és ne az enyém!“ 1885. nov. 25-én: „Sokat szenvedtem ma reggel; attól lehet félni, hogy nem tudok beszélni: nos, az Isten megszüntette fájdalmamat egy óráig, világosan azért, hogy megengedje nekem az ő dicsősítését és adott nekem kegyelmet e csekély szolgálat gyakorlására, mi nekem oly nagy vigasztalás.“ Isten meghallgatta e gyakran ismételt imádságát is: „Életem csak szolgálattal és szolgálattal csak életemmel aludjék ki.“

Eszméit mindig valami új gondolat, valami új tapasztalat szolgáltatta, a mi vele a hét folyamán történt. Legtöbbször meg éppen a szenvedés, amelyet oly nagy lélekkel viselt. Saját szenvedéseinek kapcsán, mint kedves gondolattal foglalkozott annak magyarázatával, hogy mi helye, értéke és rendeltetése van a fájdalomnak, a szenvedéseknek a keresztyén vallásban, világnézetben. Hogy a nagyok mind a szenvedés emberei voltak.

A fundamentum, melyen épít, az kivétel nélkül mindig az Úr Jézus Krisztus.

Elmondott elmélkedéseit hozzátartozói irták össze.

A Szentírást minden könyvek felett becsülte és szerette. Nem hétköznapi értelemben, a hogy mi becsüljük, de nem sokat törődünk mély tanulmányozásával.

Becsülése annak tanulmányozására fordított munkában és fáradtságban nyilvánult. Az előbb leirt körülmények közt létrejött elmélkedéseinek egy részét önmaga nevezte el: Egy haldokló panaszainak; és e panaszok közt a legelső egyike, hogy míg jó erőben volt, miért nem tanulmányozta az Írásokat még mélyebben, több odaadással és buzgalommal.

De térjünk saját szavaira, a czimben jelzettek elmondására.

„Szokásom ily alkalommal barátaimhoz, kik szívesek körülöm összegyűlekezni, a keresztyén buzditásnak néhány szavát intézni. Szenvető állapotom ma megfoszt e vigasztalástól. Csak arra szoritkozom, hogy egy oly keresztyén tapasztalati tény nevezek meg, mely arra indíthat titeket, hogy idvösen gondolkozatok Isten igéjének értékéről; és én ezt egyszerűen abból veszem, a mi velem e héten történt. Ejszakám egyikén, midőn sokat szenvedtem és keveset aludtam, az éj vége felé, félöt órakor azzal a reménység-gel helyezkedtem el ágyamban, hogy valamit nyugszom, amidőn behívtam virasztómat, — egyikét ama jó fiatal embereknek, kik szívesek erőiknek egy részét nekem szentelni,¹ hogy olvasson fel nekem egy fejezetet Isten igéjéből. Ajánlkozott, hogy felolvassa nekem a rómaiakhoz írott levél nyolcadik részét. Elfogadtam, de kértem őt, hogy az eszmék folytonosság-

gának kedvéért, menjen vissza a hatodik, sőt az ötödik fejezetig. Nagy fejezetet olvastunk el egyfolytában, az V., VI., VII., VIII. fejezeteket, és én már többé nem gondoltam az álomra, annyira fel ivta figyelmemet, érdeklődésemet, csodálkozásomat szent Pálnak, akarom mondani a Szent Pál által beszélő Szentléleknek égi nyelvezete. Azután elolvastuk a kilencediket és a következőket végig, mindig egyenlő és emelkedett érdeklődéssel és azután a négy elsőt, hogy semmi se maradjon hátra és hogy az egész levél el legyen olvasva. Körülbelül két óra telt el ebben az olvasásban, és én már csak arra gondoltam, hogy Isten ígését hallgassam és abból hasznot merítsek; és az Úr a maga jóságával gondoskodott arról a nyugalomról is, melyet nélkülöztem. De én nem tudtam elmondani, mennyire meglepett engemet a rómaiakhoz írott levél ez egészben való olvasásában az istenségnek, igazságnak, szentségnek, szeretetnek és hatalomnak ama bélyege, mely minden oldalába és minden szóba bele van vésvé. Fiatal barátom és én, a nélkül, hogy előbb gondolatainkat egymással közöltük volna, éreztük, hogy az eget hallottuk beszélni; és hogy függetlenül mindama bizonyítékoktól, melyek az Írásnak ihletettségét és isteni tekintélyét tanúsítják, maga teszen sajátmagáról, miként Jézus Krisztus is cselekedetei által önmagáról, teljesen kielégítő bizonyosságot. Éreztük azt is, hogy mennyire hasznos az Írást egészében olvasni és hogy mennyit veszít az ember azzal, ha csak részeket, töredékeket, kiszakított verseket vesz föl. Egy könyvet csak úgy lehet megérteni, ha az időről-időre a maga egészében olvasuk. Ez megértette velünk, hogy miként kell Isten ígését tanulmányozni: egyszer egészében, hogy oly áldott benyomást idézzen elő, a minőt mi nyerünk, másodsor: részleteiben, hogy számat adhassunk magunknak minden versről és minden szóról. De a főbenyomás a megalázás érzete volt. Azt mondtuk egyik a másnak: Hogyan! van nekünk egy ily drága kincsünk, mint ime ez itt mellettünk! és mi elhanyagoljuk abból meríteni!

Két órát töltünk a mennyben; elragadtatva éreztük magunkat nemcsak az emberek legjobbjainak, a Szentlélek ihletett és kiváltságolt eszközeinek, hanem a választott angyaloknak közéje és a Jézus Krisztus társaságába; és elhatároztuk — Annak oltalma alatt tevén elhatározásunkat, ki egyedül képes gyermekeinek elhatározásait támogatni, hogy egész más buzgalommal adjuk magunkat az Írás tanulmányozására; hogy feláldozzuk, ha kell, a tanulságos és hasznos olvasmányoknak, de melyek nem hasonlíthatók össze Isten ígésével, sokaságát; és hogy úgy élünk ezzel az Igével, mint a hogy magával az Istennel óhajtunk élni, mivel ennek az Isten Lelke által ihletett Igének olvasása, mint egy Istennel való társalgás.

Ajánlom néktek, kedves barátaim, Isten ígését állandó és mély tanulmányozásra és elmélkedésre. Ez minket minden egyébnek fölébe fog emelni, ez lesz a mi életünknek ereje, szívünknek öröme és hatalmas vigasztalásunk az életben és a halálban, a Jézus Krisztus által. Ezt kérem érettetek és magamért.” Amen.

Franciából fordította: Kónya Kálmán,
bágyi ref. pap.

Nyerni fogtok erőt, a Szentléleknek ti reátok szállásával.
És ti lesztek tanuim. Csel. 1, 8.

Mire van szüksége a magyar református egyháznak?

Ez erdélyi református egyház valamelyik kedves főgondnoka (tisztán nem tudom, hogy Mezei vagy Simó ömeltósága), már 10 évvel ezelőtt megmondta, hogy az egész biblia jó magyarázatára van szükségünk.

Az is nagyon jól esett, mikor e főgondnok az egyházkerületi gyűlésen hallottam, hogy az elő te nem helyes ügyet nagy utánjárással, után-gondó ással boncolta. Nem tartotta vissza az egyház hivatalos személyeinek túl kimélete. Sok rövid felszólalásával ütött a szeg fejére. S köszönettel vette az egyház hivatalos személye is, hogy ami az ő szemét elkerül e: a t őszintén megmondta a szóbanforgó főgondnok s a baj kijavítódott.

Kétszeres öröm volt hallani, hogy az ilyen alapos, teljes főgondnok nem csak a közigazgatásban viseli szívén jól egyháza ügyét, hanem a lelkiekben is. Azt kérdezte a kolozsvári református lelkipásztorképző-intézet biblia tanárától: „Mikor lesz már jó bibliamagyarázat az egész bibliához?” Szerintem itt a szeg feje. A református egyház első bibliai egyház.

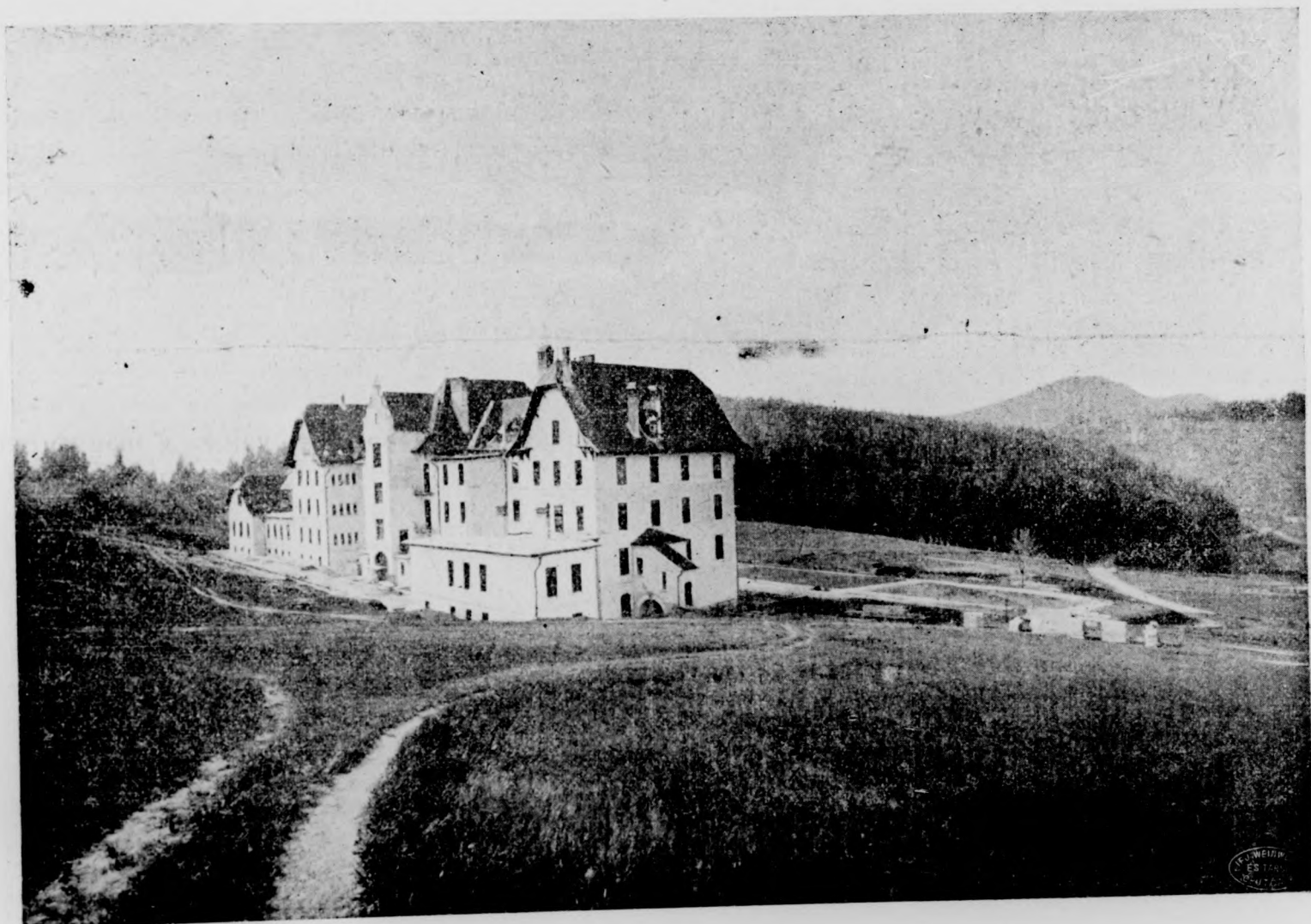
A református egyházba legelső sorban jó, az egész bibliához való bibliamagyarázat szükséges. E nélkül nem lehetünk. Így volt ez a magyar református régi virágzó egyházban. Adták ki a bibliát, pedig a nehezebb nyomdai viszonyokon kívül a formány üldözte a bibliát. Külföldön nyomtatták. Ó- és újtestamentumot külön. Egyre-másra nyomtatták a jó bibliamagyarázatokat. Ez méltó munka most is a református egyházhoz. Ez áldásos. A külföldi protestáns egyházak sok jó bibliamagyarázóit most is nagyon áldásos bibliamagyarázatokat írnak. Akik ezekből fordítanak jó munkát végeznek. Sok áldást árasztott Isten azok által hazánkban. Csak tovább is fordítsák. Én azt tapasztaltam, hogy az Isten rólunk gondoskodott. Van magyar bibliamagyarázóink. Isten csodája, hogy az említett főgondnok ezt is tudta, hogy ki? A kolozsvári református lelkipásztorképző intézet biblia tanára dr. Kecskeméthy István. A külföldi jó bibliamagyarázatoknak tudom, hogy nagyon sokat köszönhetek. Nem hallgathatom el mégis, hogy azok (olyan hittel, tudománnyal), nem lefel-kifordítva, hanem eredetiben: a dr. Kecskeméthy bibliamagyarázatai. Magyarán, Törzsgyökeres magyar reformátusan. Egyszerűen. Józanul. *A Szent Lélek teljes megvilágosításában*. Amint magyarázták Szenci Molnár A., Tofens, Gelei Katona, Szatmárnémeti stb. stb. dicső elődünk. Nem is lehet az másként. A biblia ma is ugyanaz. A Szent Lélek ma is úgy világítja meg az ember lelkét, mint régen, Jézus Krisztus tegnap és ma ugyanaz és mindörökké is ugyanaz lesz. Egyforma urnak és parasztnak. Aki komolyan veszi a dolgot, ajánlom, hogy tanulmányozza a bibliát, vegye meg dr. Kecskeméthy biblia-

magyarázatainak a Mózes I. könyvéhez (Kezdetben címen) és Máté evangéliumához írott már *megjelent* bibliamagyarázatot. A biblia többi könyveihez is kész a magyarázat. Az egész bibliához nemsokára megjelenik. Akik érdeklődnek s a már megjelent 2 kötetet óhajtják megszerezni, irjanak dr. Kecskeméthy István ref. theol. biblia tanárnak Kolozsvárra (Bocskay-tér 1. szám). Magyar Árpád, ref. pap

Akkor lön az égből nagy hirtelen mint egy sebesen zugó szélnek zendülése, s betölté az egész házat. Csel. 2, 2.

számithattunk volna, ha az értekezletek korábban kezdődnek. A megjelentek száma azonban így is kielégített minden várakozást. Világos jele az annak, hogy a Királyhágón tuli magyarság s az erdélyi részeknek szövetkezetekbe tömörült lakói ma már élénken érdeklődnek minden oly dolog iránt, ami összefüggésben van saját anyagi érdekeikkel.

Mind a két erdélyrészi értekeztet tanulságos volt nemcsak a központ kiküldötteire, hanem a megjelentek mindegyikére nézve is. Az erdélyrészi falvak sokkal inkább el vannak szigetelve egymástól, sem hogy a falusi nép vezetői sűrűbben összejöhetnének

A hermannswerderi (Postdam mellett) Hoffbauer alapítványi protestáns árvaház.

A székely nép a haladás útján.

Lapunk mai számában alkalmunk van beszámolni az erdélyi részekben tartott szövetkezeti értekezletekről, a mit annál szívesebb örömmel teszünk meg, most e szövetkezeti mozgalomban ref. lelkészeink tetemes része, nagy munkakedvvel vett részt. A már megkezdődött tavaszi mezőgazdasági munkák akadályai voltak annak, hogy az értekezleteken oly nagy számban jelenjenek meg az erdélyrészi magyarság gazdasági előrehaladásán munkálkodó szövetkezeti egyének, mint amilyenre biztosan

egymással. A még mindig kiépítetlen vasuthálózat, a szivekben dobogó meleg érzés dacára is, nagy mértékben idegenekké teszi egymásra nézve a nép gazdasági és erkölcsi jólétét önzetlenül munkálkodók tekintélyes seregét, holott a sűrű, gyakori érintkezés, a kölcsönös eszmecsere mennyi sok üdvös eszmének válhatnék a forrásává. Ebből a szempontból a szövetkezeti értekezletek határozott nagy haladást jelentenek. Hallottunk az értekezleten megjelentek ajkáról nem egy ilyenfajta megjegyzést:

Ime most látom csak, hogy az emberek összefövetelre van más jogcim is, mint a megyegyűlés,

vagy a képviselőválasztás. Sohse hittem volna, hogy a magyar ember három teljes órahosszán keresztül vitatkozni összetöredezett süvegucorról és megkevényedett kulimászról, anélkül, hogy a politikát csak a legtávolabbról is érintené.

Ez a bizonyos mértékben aiv vallomás adja nagyrészen a kerületi szövetkezeti értekezletek jelentőségét. A mostani értekezletek talán még sok olyan apróbb részletkérdéssel foglalkoztak, amelyek idővel el fognak tűnni a gyűlések napirendjéről s akkor igazán megbecsülhetetlen iskoláivá fejlődnek a nép gazdasági nevelésének. Már így is, a maguk, kezdetleges formájukban olyannak tűntek fel, mintha falusi társadalom vezető vizsgára jöttek volna össze és valósággal vizsgát is tettek olyan gazdasági ismeretkörből, amelynek leghivatottabb tanítóiként a fogyasztási szövetkezetek bizonyultak.

Ugy, mint minden eddigi értekezleten, Erdélyben is alkalmunk volt hallani lelkészeket, tanítókat, egyszerű földmivesgazdákat, akiknek kereskedelmi ismereteit ma már egy vonalban állíthatjuk azokéval, akik eddig Magyarországon egyedül képviselték a kiskereskedelmet: a szatócsokéval.

Mindez határozott bizonyítéka annak, hogy a székely nép talpraállításának nagy munkája jó uton halad. Bizony-bizony csak félmunka lett volna, ha Erdély rekonstrukciójával az egyedüli program-pont tisztán az okszerű földmivelés ismereteinek terjesztése lett volna. Fél munkát végeztek volna azok az elismert képességű egyének, akiket Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter kiváló emberismerettel a székelyakció élére állított.

Koós Mihályra a kirendeltség érdemes vezetőjére s az ő munkatársaira, a kirendeltség vérmegyei megbizottaira gondolunk ezuttal. Bizony-bizony ezek az urak, akiknek nevéhez fűződik az erdélyi részek újabban tapasztalható előrehaladásának az érdeme, csak fél munkát végeztek volna a legeelőjavításokkal, a jóminőségű tenyészállatok kiosztásával, a gazdasági szakelőadásokkal, a háziipar meghonosításával, ha egyuttal előrelátással be nem vezeték az erdélyi népet azokba az ismeretekbe is, amelyekkel való visszaélés rántotta ki a multban az erdélyrészi kisgazdák lábai alól is talajt

Az erdélyrészi szövetkezetek és gazdakörök elterjedése elsősorban a kirendeltség nagy érdeme.

És valljuk be egész őszintén, hogy a Királyhágón-tuli fogyasztási szövetkezetek teljes összhanggal illeszkednek be abba a munkakörbe, melynek végcélja Erdély anyagi és erkölesi jóléte. A gazdakörök, de különösen a szövetkezetek tanítják meg Erdélyben is a falvak népét erő gyűjtésére, tömörülésre. A szervezettség hiánya okozta, úgy, mint mindenhol itt is a föld népének. Ezt a hiányt kellett tehát mindenkélt eltüntetni, s hogy már ezen a téren

kézzelfogható szép eredményeket értünk el, arról tanuskodhaték az imént lezajlott hét értekezlet.

E sorok irójának alkalma volt az értekezletek idején hosszabb kocsitakat tenni falvakon keresztül. Igazán meglepő jelenség vott egynémelyikben a falu középpontját képező „Népház”. Ezekben a „Népházak”-ban rendszerint a hitelszövetkezet, fogyasztási szövetkezet és gazdakör talált lakóhelyet. S az a kifejezés, a viszonyokat ismerők állítása szerint, hogy a „Népház” a falu középpontján van, nem pusztán szóbeszéd, hanem valóság, mert a gazdakör és a szövetkezet határozottan középpontját képezi a falu társadalmi és gazdasági életének. A falu népe ma már nem a kocsimában, hanem ezekben a „Népházak”-ban, a szövetkezet, vagy a gazdakör összejövetelén vitatja meg a község ügyes-bajos dolgoit s intézi a falu sorsát. Itt születnek meg a gazdasági előrehaladás termékenyítő csirái. Innen indul ki a legtöbb üdvös mozgalom, melynek eredményeként lassan-lassan eltűnnek a székelyföldi kidölt bedölt falusi faviskók s helyüket eserepes kőház foglalja el, eltűnnek a csúszós csúszós és bórrel parádézó gulyák s helyükön nemes fajú szarvasmarha legel, amelyeknek tejtermékeit nyugati államok dúsgazdag városai fogyasztják. A legelőkön is más fű nő s a szántóföleken lépten-nyomon meglátszik az eddiginél jóval belterjesebb művelés. De meglátszik az erdélyi nép erkölesén is, hogy társadalmi életél erkölesi alapon álló intézmények irányítják.

Igaz, hogy minden még csak a kezdet-kezdetén van de a kezdet nagyon is biztató. A haladó évek szaporítani fogják az eredményeket s még inkább be fogják igazolni, hogy a fogyasztási szövetkezetek kapcsolatban a gazdakörökkel az erdélyi részek lakói boldogulásának nélkülözhetetlen tényezőivé váltak.

Isten ígéje.

Egyházi beszéd.

Tartotta Sepsiszentgyörgyön, 1909. március 28-án Kenessey Béla erdélyi ref. püspök.

Alapige: Lukács ev. XVIII: 31—43

Nagypéntek és husvét már előre veték a maguk hangulatát. Jézus háromszor jelenté ki az ő tanítványainak, hogy neki fel kell mennie Jeruzsálembe. A felovasott szent ígékben az a felséges, nyugodt öntudat tárul elénk, az a belső kényszer: neki fel kell mennie Jeruzsálembe. Pedig tudja, hogy ott megcsufoltatik, megostoroztatik és a kínoztatások vége: a golgotai kereszt. De egy pillanatra sem haboz, egy pillanatra sem tétovázik, megy nyugodtan, viszi magával a tanítvány sereget.

Ott Galileának napsugaras partjain, a Genezárett tava mellett könnyű volt az evangéliumot hirdetni azoknak az egyszerű halászoknak, földmivelőknek, azoknak az éhező és szomjuhozó lelkeknek, azoknak a szegényeknek, kiknek a próféta jóslása szerint hir-

detetett az evangélium. Azok az odaadó egysoerü lelkek szívesen fogadták az örömhírt szívesen fogadták azt az evangéliumot, melyről Jézus szólt és mindannyian megbámulták azokat a jeleket, azokat a csodatetteket és az elkövetett nagy dolgokat. Az Isten országáról sem kellett úgy szólni mint, hatalmas ítélet tartásról. Szólni kellett arról, azokról a felséges képekről, amelyek a magvetőről szólnak vagy a halász hálójáról, vagy a mustármagról kicsiny kezdettől, hogy nőtt fel Isten országa. Eljárt a zsinagógába, tanított és e Genezáret tava mellett gyógyított minden erőtlenséget, gyengeséget. De az evangélium atyámfiái nemcsak néhány naiv léleknek szól. Az evangélium tűz. Azt állítjátok, hogy nem azért jöttem, hogy tüzet bocsássak!! Azt szeretném ha már égne is és felcsapna annak az evangélium tűzének lángj, fel az égig és hadd égessen el ezen a földön minden bűnt, minden gyarlóságot, minden kicsinyes földi érdeket!! Az evangélium harci riadó. Azért mondom nektek: „nem azért jöttem, hogy békességet hozzak erre a világra, hanem fegyvert.” Az evangélium csatakiáltás, mely adat üzen mindannak, ami földi érdekekhez köti le az embert, mindazoknak a bűnöknek, a melyek felett nek uralkodnak, mindazoknak a bűnöknek, a melyek, közöttünk el vannak terjedve. Ezekkel meg kell küzdeni az evangéliumnak és be kell következni annak az időnek, a mikor magában a családnak körében támad a fiú az apa ellen, a leány az anya ellen. Le kell a lelkiismeretnek hatni a szíveknek a fenekébe és azt kell felrázni és azt kell öntudatra ébreszteni. Az evangélium nem arra való, hogy elaltassa az embereket és bizonyos érzélsébe ringassa, hanem arra való, hogy ujjá teremtsen, ujjá alkotson. Ez az ujjáteremtés, ez az ujjáalkotás, ez harc, ez küzdés nélkül nem történhetik meg.

Ezt az ő világot kell a maga sarkaiból kifordítani és meg kell vívni a harcot a nép vak vezetőivel, kik szakadékba viszik a népet. Akkor is éppen úgy volt kedves atyámfiái, mint a mai nap, nem odakünn, az egyszerű falusi élet viszonyai közt van baj, ott is van nagyon sok gyarló, nagyon sok bűnös ember, de többé-kevésbé azok az egyszerű naiv lelkek mégis csak inkább hajlandók befogadni az evangéliumot, ha nem is egészen: hanem a maguk értelmi és érzelmi világának megfelelőleg. Akkor is a városokban volt a baj, különösen a fővárosban, ott kellett megvívni a népek vezetőivel: ott van a baj, félre vezetik a népet. Azokkal kell megvívni a harcot, a kik, mint uralkodók hatalmaskodnak, azokkal a farizeusokkal és irástudókkal, kik el vannak telve a maguk tudásával és meg vannak arról győződve, hogy ők csinálják a dolgukat legjobban, a nélkül, hogy törődnének magának a népek, magának a nemzetnek erkölcsi, nagy érdekeivel, a saját kicsinyes hatalmi érdekeiket szolgálják. Ezekkel kell megvívni a harcot, ezek közt kell felgyújtani az evangélium tüzet, ezeknek kell a harci kiáltást odakiáltani, hogy „nem azért jöttem, hogy békességet hozzak, hanem fegyvert”, ti ellenetek, ti reátok népek vak vezetői.

Ebben a pillanatban szeretnék szinte megállani és mintegy rábírnai a ti emlékezetetekre és képzeletek, hogy hogyan megy az élet-halál megvívni Jézus fel Jeruzsálemben, ha őt is és engem is meg nem állitana az a vak koldus ott, Jerikó város kapujában.

Az evangélium történetei valami csodás aranyvetélővel vannak szöve. Az első jelenés a Jeruzsá-

lemben készülő Jézus. Tüzet akar odavinni, harci kiáltást hadat akar üzeni az egész társadalomnak Tudja, hogy a harcnak a vége a golgotai kereszt, de lelkében ott él az a tudat, hogy harmadnap feltámad! De az az igazság, a melynek ő a képviselője, az az evangélium, melynek ő a hirdetője: az diadalmaskodik, az élni fog örökké. Az igazság örökké valóság! Az emberek elfojthatják, hirdetője megölhetik, de az igazság feltámad a Jézusban, a diadal az övé lesz!!

A tanítványai nem értik meg, hiszen ki értené meg ma is azokat az embereket, a kiknek lelkében nem a mának kicsinyes érdekei a vezető erők, hanem az örökkévalóság gondolata. Ki érti meg ma is azokat, a kiknek lelkében egy magasabb cél van, hiki nem az önérdeket szolgálják, hanem a kik egy nagy igazságnak adták szolgálatába egész életüket, még abban az esetben is, ha a golgotán végződik rájuk nézve is a harc.

De ott van az a vak koldus, álljunk meg csak egy pillanatra mi is mellette. A legnagyobb, a legfelségesebb jelenetek mellett a Jézusnak a maga isteni ereje, isteni hatalma nyilakozik meg. Mily csodálatosan van szöve az a kicsiny elbeszélés, hogy az a ki a kezében tartja a világ kormányát, hogy az a kinek adatott hatalom a mennyekben és a földön, hogyan áll meg egy szegény vak koldus mellett. Oh ez nagy vigasztalás nekünk kedves atyámfiái, hogy az, a ki ott ül az atyánk jobbán, a kinek a lábai alatt a csillagvilágok milliárdjai futnak és a ki ezeket igazgatja a maguk útján, az onnan az égi trónról lepillant reánk szegény emberekre, hogy részesítsen bennünket mindazokban az áldásokban, a melyeket a gazdag Isten ennek a szegény embernek adott. Mennyei vigasztalás, hogy nem lehet közöttetek olyan kicsiny, a melyiket meg ne lásson, a melyiket Ő vigasztalást ne tudjon adni, a melyiket Ő ne hívjon magához. Bartimeus Timeusnak a fia az, a ki ott ül koldulva Jerichó falainál. Ennek a világnak a pompájából nem lát semmit, reá nézve a nap aransugarai nem jelentenek mennyei boldogságot. De egyszerre zaj támad körülötte, az emberek sokaságának a lépteit hallja, hangos beszélgetést, azt a zajt, mely a tömeggel együtt szokott járni. Ki az, a ki erre megy az uton? „A Messiás, a Dávid fia”, beszélnek az emberek. A kíváncsiak szájról-szájra adják — „Dávid fia, a Messiás.” Akkor ez engem megszabadít, ez engem feloldoz, ez engem meggyógyít. „Jézus, Dávidnak fia könyörülj rajtam!” Hallgass, ne kiállts, ne tartóztasd fel őt a maga útján. Ha a Messiás megy el, Dávid fia, a kin atyánk reménysége évszázadokon, évezredekön át csüggött! — ha itt van! — hiszen arról azt mondták, hogy a szegényeknek fogja hirdetni az evangéliumot és akkor megjön a vakoknak a szemük világa, a sánták járni fognak, sőt még a holottak is feltámadnak. „Dávidnak fia, könyörülj rajtam!” és hangosabban kiáltja, hogy áthasson az egész zajló tömegen, meghallja Jézus is. Máté evangéliuma azzal egészíti ki, hogy odaküldi az egyik tanítványát: „Légy jó hittal, a mester hivat téged.” Legyetek jó hittal kedves atyámfiái, ha el akarják is zárni tőletek a Jézust, ha titeket is vissza akarnak parancsolni, hogy ne kiálltsatok utána, a mikor el megy mellettünk az ő igéjével, kiálltsatok még hangosabban és meghallja a világ zajából, az emberek viszatartóztató önérdekein, a tudományok minden tagadó zaján keresztül is. Most is el akarnak bennünket zárni attól

a Jézustól, a kitől egyedül remélhetjük, lelkünk, szívünk meggyógyítását, szemünknek a látását. Ne hallgassatok azokra, a kik el akarnak zárni, visszaakarnak tartani, ne hallgassatok rájuk, akármivel álljanak elő. Kiáltsatok még hangosabban, hogy harsogjon át a világ zaján: „Dávidnak fia könyörülj rajtam!“ És megáll. „Légy jó hittel, a Mester hivat téged.“ Mennyi vigasz szól mihozzánk! Ez egy általános hívás! Jézus azért magasztaltatott fel, hogy a ki hiszen benne, el ne vesszen, hanem örök életet vegyen. Azután szól egyenként hozzánk. Jöjjetek én hozzám, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, én megvigasztalom a fáradtat. Ha meg vagy terhelve, menj hozzám, pihenést ad. Siratod elvesztéd kedvesed? Sirdomb az, mely elzárja előled a kilátást? Halld meg a mint a testvérét sirató Máriának azt mondja Márta: „Jer, siess, a Mester hivat téged.“ Valami gyengeségnek, gyarlóságnak az érzése bá t téged? Halld meg, a mint a kicsiny Zákheusnak azt mondja: „Szállj alá, betérek te hozzád, hadd legyen békessége, üdvössége a te házádnak.“ Szól hozzánk a szentléleknek a hívása, a mely a mi lelkünkkel együtt tesz bizonyosságot arról, hogy mi Istennek vagyunk a gyermekei. Ha fiai, tehát örökösei, a Krisztusnak örökös társai. Mindazon javaknak, mindazon gazdagságnak, a mi Istennél van, örökösei vagyunk. Mennyit lessük a földi örökséget, hogy mikor szállnak reánk ezek a muló javak, de azt, hogy micsoda javak szállanak reánk a Krisztussal, mint örökös társakra, ezekkel a javakkal nagyon keveset törődünk!

„A mester hivat! Légy jó hittel.“ Es a szegény vak koldus annak a hangnak irányában megy, megindul a maga tétova lépéseivel, felső ruháit ledobja magáról, siet arra felé, a hol neki az üdv, a gyógyulás kínáltatik. A mester hivat. Az áldás nélkül nem fogja elbocsátani. Nekünk is kedves atyámfiai a mi rossz szokásainknak, a mi szenvedélyeinknek, a mi hibáinknak, a mi bűneinknek koldus rongyait le kell dobunk, úgy menjünk oda a Mesterhez, hogy ezek a koldusrongyok ne gátoljanak a menésben. „Mit akarssz, hogy cselekedjem veled, kérdi a Jézus. „Uram, hogy az én szemem világa megjöjjön.“ Ha ti is oda mentek a ti gyengeségeitekkel, a ti hibáitokkal és azt kérdi a mester: „Mit akarssz, hogy veled cselekedjem?“ Mondjad: „Uram, hadd lássak.“ Hadd lássam a hitnek a világát, azt a világot, a hol te élsz, és újból, hadd lássam a hitnek azt a világát, a hol én reám vigasztalás, áldás száll alá.

Büntudat nyomja lelkedet: kiálts fel: „Oh Mester, hadd lássam a megváltottak boldogságát. Aggodalom, fájdalom gyötör: óh Mester, adjad nekem a te kezedet: fáj a lelkem Uram: óh adjad Mester nekem a te lelkedet. Mindenki azzal a panasszal, azzal a bajjal menjen eléje, a mi a legjobban fáj, a mi a legjobban nyomja a lelkét. Mester, Uram azt akarom, hogy gyógyíts meg. Azt akarom, hogy meggyógyuljak, azt, hogy vigasztalást nyerjek Ténelad, a lelkek legjobb orvosánál. Meglássátok, megkapjátok a feleletet, megkapjátok a választ. A vaknak szemei megnyiltak és ezeket a megnyilt szemeket arra használta fel, hogy nézze az ő Mesterét, menjen utána az ő Mesterének, kövesse őt el egészen a keresztfánál történt haláláig. Nincs róla feljegyezve, de egészen bizonyos, hogy megnyerte az életnek a koronáját Mesterének, meggyógyítójának, üdvözítőjének a kezéből. Mikor ti is megérzitek a Mester gyógyítását,

vigasztalását, bátorítását, erejét, hatalmát, akkor ti is menjete el és adjatok ti is dicséretet az Istennek. Amen!

Egyháztársadalom.

A néhány év óta fenálló dési Konfirmáltak Egyesületének elnöksége értesít, hogy i. év márczius hó végével fejezte be különösen a téli hónapokra terjedő munkásságát. Októbertől márciusig hat felolvasó-estélyt rendezett a vármegyeház zsufolásig telt dísztermében. Ezeken az estéyken vallás erkölcsi alappal bíró felolvasásokat, illetve előadásokat tartottak: Özy. Tordai Jánosné. Vásárhelyi Boldizsár ref. lelkész, Kádár József polg. isk. igazgató, dr. Lukinich Imre, Bogasy Károly, Teleki Endre gimn. tanárok Munka-estélyeit is, úgy, mint máskor, a ref. leányiskolában tartotta hetenként egyszer csütörtökön. A résztvevő hölgyek bibliai tárgyú felolvasások, vagy bília magyarázatok mellett szorgalmatoskodtak, azonkívül gyikorolták énekes könyvünk új énekeit. Ugy a felolvasó, mint a munka-estélyek műsorának ének, zene és szavalat számait az egyesület vegyes ének- és a fiatal arra való egyesületi tagok töltötték be szíves közreműködésükkel. Ezeken az estéyeken kívül az idén először a város egy távolabbi részének községi iskolájában havonként kétszer, vasárnap délután a kezdet nehézségei ellenére is igen látiogatott biblia-órát tartott. A Konfirmáltak Egyesületének minden összejövetelét, még a nagy nyilvánosság előtt rendezett felolvasó-estélyeit is a közvetlen meleg, szeretetteljes családi hangulat tette mindenki előtt kedvesé.

Mivel évkönyvet az idén nem adott ki az egyesület, hát egyuttal beszámol a könyörülő szeretet ténre kifejtett munkásságáról is: A városban létesült szalmafonó tanfolyamra szerzett harminczkilencz növendéket. Az 1908—909. tanévben ebédrel segélyez tizenkét szegény tanulót és egy tehetetlen öreg asszonyt nyomorék leányával. Október óta ruhasegélyben részesített negyven egyént, gyermeket és felnőttet. Kiosztott közöttük hatvannegy darab ruhaneműt és kilencz pár lábbeli. Tizenhat ruhát az egyesület lelkes tagjai varrtak meg. Pénzsegélyt kaptak huszonnégyen, gyöngy-öreg, betegek, munkaképtelen családapák. Némelyiket majdnem állandóan, de mindeniket több ízben segélyeztek. Ezeken kívül, bár nem nagy összegekkel, de adakozott a dési korháznak és árvaháznak; a tüdőbajosok szanatoriumának, a délolaszországi és ajkabányai szerencsétleneknek, márczius havában munka-estélyeken perselyt tett ki, hogy az év végéig összegyűő adományokkal hozzájárulhasson a Bethesda megvételéhez.

HIREK.

Olvassuk rendszeresen a Bibliát.

(Heti utmutató a Biblia-olvasáshoz.)

Lukács evangéliuma.

1909. MÁJUS 31. Hétfő. Az én Atyám szeretete. Luk. 5: 11—32.
 JUNIUS 1. Kedd. Az én kereső Megváltóm. Luk. 15: 1—7.
 2. Szerda. Az ő könyörületesége. Luk. 10: 30—37.
 3. Csütörtök. A kettő közül melyik vagyok én? Luk. 18: 9—14.
 4. Péntek. Az én talentomaim. Luk. 19: 11—27.
 5. Szombat. A kilaertó imálság. Luk. 18: 1—3.
 6. Vasárnap. Mit tanulhatok Lukács evangéliumából? Luk. 9: 29—38. (Fogadástartó óra.)

Mi jellemzi különösen Lukács evangéliomát?
 Sorolj fel több általa megirt példázatot.

A pünkösti ünnepek alkalmából igaz Szeretettel boldog pünkösti ünnepeket kívánunk olvasóinknak, lapunk barátainak.

Ő Felsége a Bethlen Kata Egyesületnek. A marosvásárhelyi ref. nőegyletet, a Bethlen Kata egyesületét nagy kitüntetéssel érte az a, hogy nemes szívű elnöknőjének gróf Toldalagh Lászlóné őnéltóságának buzgó közbenjárására a kegyelmesebben megengedte, hogy a múlt évi államsorsjáték tiszta jövedelmének egy huszad része ezen egyesületnek aományoztassék. A Bethlen Kata nőegylet célja a marosvásárhelyi ref. elemi és polgári leányiskolák fentartása és gyámoltatása s így Ő Felsége kegyes tényle, határozottan a legnemesebb kultur-tény is egyuttal. Hála érte! De köszönet és elismerés azoknak, a kik nemes grófnő támogatásával a cél érdekében közben jártak, a kiknek nevét ezidősz rint a szerény visszamonulás fátyola földi, de a kikről sejjük, hogy jó szívűknél s élő hitük erejénél fogva — a Zeyk és gróf Teleki családok tagjai között fogjuk őket megtalálni.

„A marosvásárhelyi Élőkeresztyén Szövetség“ tagjai az elmúlt vasárnap, 23-án, szeretetvendégségre látták ügyök és a Jézus ügyének barátait. A szeretetvendégség tárgyai a következők voltak:

1. Gyülekezeti ének (Im, nagy Isten, 23-ik új ének.)
2. A ker. szövetség éneke (Jövel s fogadd el... Halleluja.)
3. Bibliamagyarázat, tartotta Tóthfalusi József ref. lelkész.
4. Az Ur szent Bányára (Halleluja 7. éneke), énekelte a gyermekkar.
5. „Zengjen a dal“ elmondta Bogdán Gyula szövetséges tag.
6. Felolvasás, tartotta Konrád György.
7. „Dicső király az én Megváltóm“ (Halleluja 12.) énekelte a Szövetség ifjusági énekkara.
8. „Angyalok hangjai“ elmondta Herbeth Anna szövetséges tag.

Ebből látni lehet, hogy a szövetség az Ur kegyelmiből, csakugyan nem jogtalanul mondja magáról, hogy él. Az egyes pontok tartalmából pedig meggyőződhetek a résztvevők, hogy a szövetség a Jézusban él, mert a szívek belőle nyertek „új életet.“ Ezt az egy áldást kívánták közölni a résztvevőkkel, ami bizonyosság arról is, hogy: Jézus él.

Magyarok a genfi Kálvin-ünnepen. A Kálvin születésének négyszázados évfordulója alkalmával Genfben július 2-án és következő napjain végbemenő jubiláris ünnepségeken a magyarországi ref. egyházat az egyetemes konventi elnökség intézkedése folytán a következő tagok fogják képviselni: Antal Gábor dunántúli püspök, gróf Dégenfeld József tiszántúli egyhker. főgondnok, György Endre gondnok, Nagy Dezső egyetemes ügyész és ifj. Péter Károly lelkész, az erdélyi egyházkerület titkára.

Meghívó. A Protestáns Országos Árvaegylet félszázados fennállása alkalmából 1909. évi május hó 29-én (szombaton) rendezett ünnepségekre és az ünnepélyes közgyűlésre.

I. Ünnepélyes istentisztelet a deáktéri ág. h. ev. templomban kezdete d. e. 10 órakor. Közének; „Erős vár ami Istenünk“ imádkozik: Kaczián János, budapesti ág. h. ev. esperes, a P. O. Á. E. vál. tagja. Alkalmi beszédet mond: Petri Elek, budapesti ref. lelkész, a P. O. Á. E. vál. tagja. II. Ünnepélyes közgyűlés, a deáktéri ág. h. ev. iskolaépület dísztermében (Bejárat: IV. Sütő-u. 5 sz.) Kezdeté délelőtt fél 12 órakor. 1. Rövid megnyitó beszédet mond dr. Kovácsy Sándor, a Budapesti ref. egyház főgondnoka, a P. O. Á. E. elnöke. 2. Üdvözlések. 3. Az egylet 50 év alatti fejlődését rövidesen ismertetik: Pálóczi Horváth Zoltán dr., a P. O. Á. E. titkára. 4. Záróimát mond: Bilkei Pap István ref. tehol. igazg. a P. O. Á. E. választm. tagja. III. Ünnepély a „Protestáns Árvaházban“ (VII. Szegényház-tér 1.) Kezdeté d. u. 5. órakor. A tárgysorozat a délelőtti ünnepélyeken fog kiosztani. A háziünnepély az árvanövendékek megvendégelése és az árvaház megtekintése fejezi be.

Vendégeket szívesen látunk!
A Prot. Orsz. Árvaegylet választmánya nevében:
Kovácsy Sándor elnök.

Jegyzet. Az ünnepélyes közgyűlés befejezte után az évi rendes közgyűlés fog megtartani. Az egylet tagjait kérjük s meghívjuk, maradjanak a teremben határozathozatal végett. A tárgysorozat a következő: 1. Határozat az 1908. évi számadások és a felmentvény megadása felett. 2. A számvizsgáló bizottság megválasztása 1909-re. 3. Az 1909. évi költségeloirányzat megállapítása. 4. Indítványok. A választmány az árvaház volt növendékei részére kedvezményes jegy váltására szóló igazolványok iránt folyamodott a nagymélt. kereskedelmi miniszter urhoz, azért felkéri az ünnepélyen megjelenni kívánó volt növendékeket, hogy pontos címüket közöljék, hogy a kedvezmény megadása esetén, az igazolványokat címükre megküldhesse.

Világ folyása.

A kormányválság. Egy heti szünetelés után e hét elején ismét megindult a válságból való kibontakozás munkája. Bevezette ezt a munkát az a minisztertanács, amely hétfőn délben volt Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter lakásán s amelyen Wekerle Sándor elnöklésével a kabinet valamennyi tagja részt vett. A miniszterelnök már jóval a minisztertanács előtt odaérkezett Kossuth Ferenc lakására s vele a minisztertanács megkezdéséig tárgyalt. A minisztertanács után délután félhárom órakor Wekerle Sándor miniszterelnök a nyugoti pályaudvarról titkára, dr. Bárczy István kíséretében Bécsbe utazott. Ez a két tény így együtt világosan mutatja a hétfői nap jelentőségét a válság történetében. Ezt különben az illetékes körök sem tagadják s maga a félhivatalos közlés is úgy szól, hogy a hétnegyedórás tartó minisztertanács a folyó ügyeken kívül a politikai helyzet-

tel is foglalkozott. Bécsben a miniszterelnök nemcsak a bécsi államférfiakkal fog tárgyalni, hanem kihallgatáson jelenik meg a királynál is, akinek jelentést fog tenni a politikai helyzetről. Politikai körökben nem várnak tulságos eredményeket a miniszterelnök mostani bécsi tárgyalásaitól, mert egyrészt nincs abban a helyzetben, hogy az illetékes tényezők egyértelmű akaratát tolmácsolhassa a korona előtt, másrészt pedig az osztrák viszonyok még inkább megnehezítik a békés megoldást. Ilyen körülmények között rendszerint kitérően informált körökben azt hiszik, hogy a válság még hetekig, esetleg hónapokig is eltarthat. Más oldalról viszont azt mondják, hogy a király most fog dönteni a válság megoldásának külső módozatai fölött és azt hiesztelik, hogy a király a jövő hét első napjaiban Budapestre jön és itt fognak megtétni a válság megoldására vonatkozó lépések.

Az olasz egység jubileuma. Olaszország 1911-ben államegységének félszázados jubileuma alkalmából kiállítást rendez Rómában és Torinóban. Félszázad előtt mondták ki Toscana, Parma és Modena törvényhozásai Piemonttal és Lombardiával való egyesülésüket. Velencének az 1866-diki háború következményeképp való megszerzésével létesült az olasz királyság egysége. Velence elvesztése nem gátolta meg I. Ferencz József uralkodót abban, hogy 1875-ben meg ne látogassa épen Velencében az olasz királyt s azóta létesült a középeurópai hármasszövetség Olaszország bevonásával. Az olasz királyság fennállásának jubileumi kiállítására meghívta az államokat. Mint most Bécsből jelentik a szövetséges Ausztria-Magyarország hivatalosan nem vesz részt a kiállításon. Ennek oka az az ellenséges hangulat, amely az olasz közvéleményben s az olasz parlamentben a bosnyák annekszió kérdésében uralkodott, amelylyel csak alig tudott megküzdeni Tittoni politikája. A „Neue Freie Presse” ezt a következő megjegyzéssel kíséri: Azt óhajtjuk, hogy minden akadály leküzdésével Olaszországgal való viszonyunk mindig javuljon s ösztönösebbé váljék, mert kölcsönös érdekeinknek ez felel meg.

Mi a „Vasárnap” célja?

A „Vasárnap” célja az, hogy legyen a mi olvasni tudó és szerető magyar és első sorban derék református magyar véreinknek komoly irányu, egészséges szellemi táplálékot adó, a világ dolgairól helyesen tájékoztató olvasmánya, a melyből tápot merítsen hitének, vallásos szükségletének; megismertesse teendőivel, hogy azok teljesítése által igaz keresztyén magyar ember lehessen,

Hogyan fizessünk elő a „Vasárnapra?”

A „Vasárnap” előfizetési díja egész évre 5 korona, félévre 2 korona 50 fill., negyed

évre 1 korona 25 fillér. Előfizetünk úgy, hogy a megfelelő előfizetési díjat postán utalványozva a „Vasárnap” kiadóhivatala címére Marosvásárhelyt, Szentgyörgy-utca 9. sz. címre elküldjük. A megrendelést célszerűen eszközölheti mindenki a maga illetékes lelkésze útján is a ki szívesen fogja az előfizetési díjat hozzánk elküldeni. Ne hanyagoljuk el a megrendelést, hogy a lap küldésében fennakadás ne álljon elő. A „Vasárnap” jutányos áron hirdetések is elfogad.

Főmunkatársak:

Bedőházi János orsz. képviselő Maros-Vásárhely
Dávid Gyula ref. lelkész Élesd
Dr. Dekáni Kálmán ref. tanár Maros-Vásárhely
Domby Lajos ref. lelkész-esperes Gyula, Békésmegye
Dénes József ref. lelkész M.-Bölkény
Dr. Gidófalvy István kir. közjegyző Kolozsvár
Kenessey Ida Kolozsvár
Király Béla ref. lelkész H.-Bodon
Molnár Imre ref. lelkész Bardóc
Szuhay Benedek ref. lelk. és egyh. m. főjegyző Sajókápolna
Szentmiklóssy József ref. lelkész Rákóczi falva
Dr. Szász Károly árvaszéki bíró Maros-Vásárhely
Ifj. Szücs Károly Matócs, Szathmármegye
Zih Sándorné Berettyó-Ujfalu
Tárkányi György ref. vallástanár Kolozsvár
Trozner Lajos ref. koll. tanár Maros-Vásárhely
S. Váradi Albert ref. theol. Kolozsvár
Uray Sándor ref. felső leányisk. vallástanár Debrecen

Agrár Takarékpénztár Részv.-Társ. Maros-Vásárhelyt.

Fiók-intézetek:

Csikszereda, Gyergyószentmiklós, Marosludas, Marosujvár, Nyárádszereda, Parajd, Sepsi-sztygyörgy, Székelykeresztur, Székelyudvarhely.

Befizetett alaptőke: 1500.000 korona
Takarékbetétek: 8 millió korona.

A takarékossgot a lakosság minden rétegében előmozdítandó, amerikai módon **kázi takarékperselyeket** izléses, csinos kivitelben, zárva, kulcsok nélkül **ingyen** bocsátunk feleink rendelkezésére, a melyek által még a legkisebb összegek is könnyű módon megakaríthatók. Ezen házi takarékperselyeknek azon nagy előnyük van, hogy azokból pénzt a mi közbejöttünk nélkül kivenni nem lehet és így a fél annak a kísértésnek, hogy a megtakarított pénzt esetleg céltalanul elköltse, könnyen ellentállhat.

Ha legalább egy korona a perselyben összegyűl, szíveskedjék intézetünkhöz fáradni, a mikor a megtakarított összeget a perselyből a t. cím jelenlétében kivesszük és a betéti könyvecskéjébe javára írjuk.

A perselyt zárva, kulcsok nélkül visszaadjuk és a pénzügyítés újból kezdődik.

Agrár Takarékpénztár r. t.
M.-Vásárhely

Nyomatott Adi Árpád Kossuth-nyomdájában Marosvásárhelyt.